

กฎหมาย
มีไว้เพื่อคุ้มครองประชาชน
ไม่ใช่เป็นเครื่องมือ
ทำร้ายประชาชน

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๑

พงษ์เดช วานิชกิตติกูล ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ลักษณะของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

- เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ
- ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล
- ปกป้อง คุ้มครอง และเยียวยาสิทธิและหน้าที่ของบุคคล
ตามกฎหมายสารบัญญัติ
- ไม่ต้องห้ามในการใช้ย้อนหลัง

หลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

- (1) Regulating access to court and to justice;**
- (2) Ensuring the fairness of the process;**
- (3) Maintaining a speedy and effective process;**
- (4) Achieving just and effective outcomes.**

(Neil Andrews, University of Cambridge)

เนื้อหาและขอบเขตของวิชา

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๑
บททั่วไป
- มาตรา ๑ ถึง ๑๖๙/๓

ขั้นตอนการดำเนินคดีแพ่ง

- เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่มีการกระทบสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายแพ่ง
- ผู้เสียหายต้องการบังคับตามสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย
- การฟ้องคดี (การตรวจคำฟ้อง)
 - อำนางฟ้องตามกฎหมายของโจทก์
 - อำนางศาล
- การส่งสำเนาคำฟ้องและหมายเรียก

ขั้นตอนการดำเนินงานคดีแพ่ง

- คำให้การและฟ้องแย้ง ถ้ามี (การตรวจคำให้การ)
 - การขานัดยื่นคำให้การ
- การชี้สองสถาน
- การสืบพยาน
 - การขานัดพิจารณา
- คำพิพากษา (ลักษณะของคำพิพากษา)
- การบังคับคดี

การนำคดีสู่ศาล

มาตรา ๕๕

มาตรา ๕๕ เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับ
สิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง
หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้น
ชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มี
เขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่ง
และประมวลกฎหมายนี้

หลักการตามมาตรา ๕๕

- เหตุที่สามารถนำคดีแพ่งสู่ศาล (ลักษณะคดี)
- ผู้ที่สามารถนำคดีสู่ศาล (คู่ความ)
- ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา (เขตอำนาจศาล)

เหตุที่จะนำคดีสู่ศาล

- เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง (คดีมีข้อพิพาท)
- บุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล (คดีไม่มีข้อพิพาท)

คดีมีข้อพิพาท

- ต้องมีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล (ฎีกา ๑๐๕๔/๒๕๒๐, ๖๗๕/๒๕๕๐)
- ตามกฎหมายแพ่ง
- เสนอคดีโดยคำฟ้อง

ข้อพิจารณา

- โจทก์มีสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายแพ่ง
- มูลแห่งหนี้ (นิติกรรม/นิติเหตุ)
- ป.พ.พ. หรือกฎหมายอื่น
- จำเลยโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่นั้นของโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1054/2520

**แม้โจทก์จะได้โอนขายกรรมสิทธิ์อาคารห้อง
พิพาทให้แก่ผู้อื่นไปแล้วแต่โจทก์ยังมีหน้าที่ต้องส่ง
มอบอาคารหลังพิพาทให้แก่ผู้ซื้อเพื่อการรื้อถอน
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
461 เมื่อจำเลยไม่ยอมออกจากอาคารที่เช่า
โจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องขับไล่จำเลยได้**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 675/2550

การซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างโจทก์กับ ม. มิได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 456 วรรคหนึ่ง แต่ขณะที่ซื้อขายกันที่ดินพิพาทยังเป็นที่ดินมือเปล่า ม. จึงมีเพียงสิทธิครอบครองเท่านั้น เมื่อ ม. ส่งมอบที่ดินพิพาทและโจทก์เข้าครอบครองแล้ว โจทก์ย่อมได้สิทธิครอบครองตามมาตรา 1377 และ 1378 อันเป็นการได้สิทธิครอบครองมาด้วยการครอบครองตามกฎหมาย มิใช่เป็นการได้มาตามสัญญาซื้อขาย ม. ย่อมไม่มีหน้าที่ในทางนิติกรรมที่จะต้องไปจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้บังคับจำเลยซึ่งเป็นทายาทของ ม. ให้ดำเนินการเพิกถอนชื่อ ม. ออกจากโฉนดที่ดินพิพาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๔๘/๒๕๕๔

ที่ดินพิพาทเดิม ป. ตกลงทำสัญญาขายให้ ล. อันเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ระบุให้ ล. จะต้องชำระราคาให้ครบถ้วนและดำเนินการออกเอกสารสิทธิที่ดินเสียก่อนมีลักษณะเป็นสัญญาจะซื้อขายมิใช่สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด และการส่งมอบการครอบครองที่ดินพิพาทตามสัญญาจะซื้อขายถือว่า ล. ผู้จะซื้อครอบครองที่ดินแทน ป. ผู้จะขายเป็นการชั่วคราว เมื่อ ล. นำที่ดินพิพาทมาทำสัญญายกให้โจทก์โดยระบุให้โจทก์ต้องผูกพันและปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อขายที่ ล. มีต่อ ป. อันมีลักษณะเป็นการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ การที่โจทก์รับมอบการครอบครองมาจาก ล. ย่อมเป็นการครอบครองแทน ป. ชั่วคราวเช่นกัน เมื่อไม่ปรากฏว่าได้มีการทำสัญญากันใหม่ระหว่าง ป. กับโจทก์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๕๐ โจทก์จึงไม่ใช่คู่สัญญาและไม่อาจอ้างได้ว่า ป. บอกลเลิกสัญญาโดยมิชอบ เมื่อโจทก์ไม่ใช่ผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาท จึงไม่ใช่ผู้ถูกโต้แย้งสิทธิและไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๕๓/๒๕๕๕

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยซึ่งเป็นบุตรของ ก. อาศัยโอกาสที่ ก. มีความจำ
ผิดหลงโดยฉ้อฉลใช้กลอุบายให้ ก. ทำหนังสือมอบอำนาจแก่จำเลยเป็น
ผู้ขายที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกเป็นเงินหนึ่ง ล้านบาท และขอให้บังคับจำเลย
นำเงินจำนวนดังกล่าวมาคืนแก่ ก. ตามคำฟ้องของโจทก์มุ่งประสงค์ให้
จำเลยนำเงินที่ได้มาจากการขายที่ดินคืนให้แก่ ก. อันมีผลเป็นการฟ้องเพื่อ
ประโยชน์ของ ก. โดยตรง การกระทำของจำเลยตามฟ้องจึงมิใช่เป็นการ
โต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของโจทก์ ถือไม่ได้ว่าโจทก์ถูกโต้แย้งเกี่ยวกับ
สิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย เมื่อขณะยื่นฟ้อง ก. ยังมีชีวิตอยู่ ทั้งโจทก์ไม่ใช่
ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทน ก. โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยขอให้คืนเงินค่า
ขายที่ดินให้แก่ ก.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๓๑๓/๒๕๕๖

เมื่อข้อเท็จจริงตามคำฟ้องของโจทก์ได้ความว่าจำเลยทั้งหกมิใช่บุตรของโจทก์ ตรีบาใดที่แบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรยังระบุว่า โจทก์เป็นมารดาของจำเลยทั้งหกย่อมเกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ เพราะจำเลยทั้งหกอาจนำเอกสารดังกล่าวไปใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานดำเนินการในกิจการต่าง ๆ อันอาจทำให้สิทธิประโยชน์หรือหน้าที่ของโจทก์เปลี่ยนแปลงไป การที่จำเลยทั้งหกซึ่งเป็นเจ้าของประวัติที่ปรากฏในข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรไม่ดำเนินการให้นายทะเบียนแก้ไขรายการข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตาม พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 มาตรา 14 เป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 55 โจทก์มีอำนาจฟ้องห้ามจำเลยทั้งหกไม่ให้ใช้ชื่อโจทก์เป็นมารดาของจำเลยทั้งหกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๖๒/๒๕๕๘

ผู้ร้องทั้งห้าไม่สามารถเข้าทำสัญญาซื้อขายและ
รับเงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืน เพราะผู้คัดค้านโต้แย้ง
คัดค้านว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของผู้คัดค้านทั้งหมด ดังนี้
ผู้ร้องทั้งห้าจึงต้องฟ้องผู้คัดค้านเป็นคดีมีข้อพิพาท
ผู้ร้องทั้งห้าไม่มีสิทธิเสนอคดีเป็นคำร้องขอฝ่ายเดียวเพื่อ
ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องทั้งห้าเข้าทำสัญญาซื้อขายและ
รับเงินค่าทดแทนที่เจ้าพนักงานฝากไว้กับธนาคาร
ออมสิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๗๔/๒๕๔๒

ปัญหาข้อกฎหมายที่จะต้องวินิจฉัยตามฎีกาของ
จำเลยว่าหลังจากโจทก์ฟ้องคดีแล้ว โจทก์โอนที่ดิน น.ส.๓
ก.เลขที่ ๑๕๒๒ ที่พิพาทให้แก่ผู้อื่นจะทำให้อำนาจฟ้องของ
โจทก์หมดไปหรือไม่ เห็นว่า ขณะที่โจทก์เสนอคำฟ้องต่อศาล
โจทก์เป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาท โจทก์จึงมีอำนาจ
ฟ้องขับไล่จำเลยซึ่งอยู่ในที่ดินโดยละเมิดสิทธิของโจทก์
แม้ภายหลังฟ้องคดีแล้วโจทก์จดทะเบียนโอนสิทธิครอบ
ครองที่ดิน น.ส.๓ ก. ที่พิพาทให้แก่ผู้อื่นไปแล้วก็ตาม
อำนาจฟ้องของโจทก์ที่บริบูรณ์อยู่แล้วยังคงมีผลอยู่ต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๙๕๑/๒๕๕๘

เมื่อการโอนกิจการระหว่างห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟ. กับโจทก์ไม่มีหลักฐานจึงรับฟังไม่ได้ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟ. กับโจทก์มีการควบรวมกิจการกันตามกฎหมาย แต่เป็นเรื่องห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟ. เลิกกิจการและมีการโอนทรัพย์สินรวมทั้งรถยนต์คันเกิดเหตุให้โจทก์ เมื่อขณะเกิดเหตุรถยนต์คันเกิดเหตุเป็นของห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟ. ผู้มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยและจำเลยร่วมทั้งสองรับผิดชอบละเมิด คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟ. โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย และการกระทำละเมิดเป็นเรื่องทำให้เจ้าของรถได้รับความเสียหาย มิใช่ความเสียหายจะตกติดไปกับตัวรถ ผู้ใดที่ครอบครองรถต่อมาจึงไม่มีสิทธิฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 55 **โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10669/2558

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลพิพากษาว่า ที่ดินพิพาททั้งสองแปลงตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้อง โดยการครอบครองปรปักษ์ ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของบริษัท ป. ที่จดทะเบียนจําตนเองไว้ต่อผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านจึงมีสิทธิดีกว่าผู้ร้อง ผู้คัดค้านมิได้โต้แย้งว่า กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทเป็นของผู้คัดค้านหรือผู้คัดค้านซื้อมาจากการขายทอดตลาดตาม คำสั่งศาล คำร้องขอครอบครองปรปักษ์ของผู้ร้องจึงเป็นคำขอปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจ คำนวณเป็นราคาเงินได้และเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลพิพากษาว่า ที่ดินพิพาทตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้องนั้น มิได้ทำให้สิทธิจําตนเองของผู้คัดค้านในฐานะผู้รับ จําเองเสื่อมเสียหรือระงับสิ้นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 744 เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้คัดค้านเป็นผู้ซื้อที่ ดินพิพาททั้งสองแปลงได้จากการขายทอดตลาดในการบังคับคดีดังกล่าวตาม ป.พ.พ. มาตรา 1330 ผู้คัดค้านจึงมิได้มีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งสองแปลง การที่ผู้ร้องใช้ สิทธิทางศาลเพื่อขอให้ศาลรับรองว่าผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาททั้งสองแปลง โดยการครอบครองปรปักษ์จึงมิได้เป็นการโต้แย้งสิทธิจําตนเองของผู้คัดค้านที่จะเข้ามาในคดีนี้ ได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 55

ข้อสังเกต

- การโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายแพ่งต้องพิจารณาว่าเหตุนั้นเกิดขึ้นก่อนหรือในขณะที่ฟ้องคดี
- บุคคลที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจฟ้อง เช่น การฟ้องเกี่ยวกับทางจำเป็นและการจำยอม
- บุคคลภายนอกผู้รับประโยชน์ตามสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกมีอำนาจฟ้อง (ป.พ.พ. มาตรา ๓๗๔)
- อำนาจฟ้องและต่อสู้คดีของเจ้าของร่วม

คดีไม่มีข้อพิพาท

- มีกรณีต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมาย (ฎ. ๖๕๙๒/๒๕๔๘)
- ผู้เสนอคดีต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (กฎหมายสารบัญญัติ)
- เสนอคดีเป็นคำร้อง
- อาจกลายเป็นคดีมีข้อพิพาทได้

ตัวอย่างที่กฎหมายกำหนด

- การขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- การสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนบริษัท
- การขออนุญาตให้ทำนิติกรรม
- การขอให้ศาลชี้ขาดกรณีที่หาเสียงข้างมากของผู้จัดการ
มรดก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6592/2548

กรณีที่บุคคลใดจะใช้สิทธิทางศาลโดยเสนอเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ. มาตรา 55 ใด่นั้น จะต้องมีความหมายสารบัญญัติรับรองให้ใช้สิทธิทางศาลเพื่อรับรองหรือคุ้มครองสิทธิของตนที่มีอยู่ การที่ผู้ร้องทั้งสองร้องขอให้ศาลเพิกถอนการจดทะเบียนเพิ่มทุนนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองว่าอาจทำเป็นคำร้องขออย่างคดีไม่มีข้อพิพาทได้ ดังนั้น ผู้ร้องทั้งสองจะเริ่มคดีโดยทำเป็นคำร้องขอยื่นต่อศาลเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 55 และมาตรา 188

(1) หาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๗/๒๕๒๔

ผู้ร้องเป็นชายโดยกำเนิด แม้จะได้รับการ
ผ่าตัดเปลี่ยนแปลงอวัยวะเพศเป็นหญิงแล้วก็ตาม
แต่ก็ไม่มีกฎหมายรับรองให้สิทธิผู้ร้องที่จะขอเปลี่ยน
แปลงเพศที่ถือกำเนิดมาได้ ทั้งนี้ใช้เป็นกรณีที่ผู้ร้อง
จะต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมาย ฉะนั้น ผู้ร้อง
จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องเปลี่ยนเพศมาเป็นหญิง
ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๖๔/๒๕๕๗

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมของคณะกรรมการสมาคมผู้คัดค้าน เป็นการใช้สิทธิทางศาลโดยเสนอกดีเป็นคำร้องขอ อันเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๕ ซึ่งการร้องขอในลักษณะเช่นนี้ ต้องมีกฎหมายสารบัญญัติรับรองให้ยื่นคำร้องขอต่อศาลได้ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสมาคม คงมีแต่บัญญัติให้สมาชิกหรือพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนมติในที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกสมาคม ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๐๐ ได้เท่านั้น แต่คดีนี้เป็นการร้องขอเพิกถอนมติที่ประชุมของคณะกรรมการสมาคม มิใช่ขอเพิกถอนมติในที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกสมาคม กรณีจึงไม่มีบทบัญญัติใดรับรองให้สมาชิกสมาคมหรือผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมของคณะกรรมการสมาคมเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท เมื่อผู้ร้องถูกโต้แย้งสิทธิโดยคณะกรรมการสมาคมผู้คัดค้าน ก็ต้องใช้สิทธิฟ้องคดีเป็นคดีมีข้อพิพาท แม้ภายหลังมีผู้คัดค้านเข้ามาก็ไม่ทำให้อำนาจการยื่นคำร้องขอที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตั้งแต่ต้นเป็นคำร้องขอที่ชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๑๐๔/๒๕๕๖

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๕๕ ผู้ที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาล จะต้องถูกโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายหรือจะต้องใช้สิทธิทางศาล กล่าวคือ ต้องมีกฎหมายรองรับว่ามีสิทธิหรือหน้าที่จะต้องใช้สิทธิทางศาล ฟ้องโจทก์บรรยายว่า โจทก์แย่งสิทธิครอบครองในที่ดินและบ้านพิพาทจาก พ. ผู้เป็นเจ้าของภายหลังจากที่ พ. จดทะเบียนจํานองเป็นประกันหนี้ไว้แก่จําเลยก่อนที่จําเลยฟ้องบังคับให้ พ. ชำระหนี้และดำเนินการบังคับคดียึดที่ดินพร้อมบ้านพิพาทออกขายทอดตลาดแก่ผู้มีชื่ออันมีผลให้สัญญา จํานองระงับตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๔๔ (๓) (๔) เท่ากับโจทก์รับว่าจําเลยจดทะเบียนรับจํานอง จาก พ. ผู้เป็นเจ้าของไว้โดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน จําเลยจึงเป็นเจ้าของนี้ผู้มีบุริมสิทธิเหนือ ที่ดินและบ้านพิพาท ย่อมมีสิทธิฟ้องบังคับจํานองขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อ ชำระหนี้แก่ตนได้ การที่โจทก์จะเข้าแย่งการครอบครองหรือได้สิทธิครอบครองในภายหลัง หรือไม่ ยังก็น่าไม่ได้ว่าเป็นการทำให้ผู้จํานองหลุดพ้นหรือเป็นการถอนจํานอง อันมีผลให้ สัญญาจํานองระงับไปตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๔๔ (๓) (๔) ดังที่โจทก์กล่าวอ้าง ทั้งตาม คำฟ้องไม่ปรากฏว่าจําเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อโจทก์โดยผิดต่อกฎหมายหรือใช้ สิทธิอันเป็นการมิชอบด้วยกฎหมายประการใด การกระทำของจําเลยตามคำฟ้องของโจทก์ จึงเป็นกรณีที่ไม่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของโจทก์หรือมีเหตุที่โจทก์จะต้องใช้สิทธิ ทางศาล โจทก์จึงไม่มีสิทธิยื่นฟ้องจําเลย

ผู้ที่นำคดีสู่ศาล

- บุคคลผู้ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย
แพ่ง
- บุคคลผู้ต้องใช้สิทธิทางศาล

คู่ความ

มาตรา ๑(๑๑) “คู่ความ” หมายความว่า บุคคล ผู้ยื่นคำฟ้อง หรือถูกฟ้องต่อศาล และเพื่อประโยชน์ แห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้รวมถึงบุคคลผู้มี สิทธิกระทำการแทนบุคคลนั้น ๆ ตามกฎหมาย หรือ ในฐานะทนายความ

ลักษณะของคู่ความ

- ต้องมีสภาพเป็นบุคคล (ป.พ.พ. มาตรา ๑๕)
- ต้องมีผลประโยชน์ส่วนได้เสียในคดี
- ต้องมีความสามารถตามกฎหมาย (ป.ว.พ. มาตรา ๕๖)

คู่ความต้องมีสภาพบุคคล

บุคคลตามกฎหมาย

- บุคคลธรรมดา
- นิติบุคคล
 - นิติบุคคลตามกฎหมายแพ่ง
 - นิติบุคคลตามกฎหมายพิเศษ
- บุคคลหรือคณะบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๒๔/๒๕๙๐

ผู้ที่จะฟ้องหรือถูกฟ้องเป็นจำเลยในศาลนั้นจะต้องเป็นบุคคลซึ่งมีอยู่ ๒ ชนิดคือบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลแต่ที่จะเป็นนิติบุคคลได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติทั้งหลายของกฎหมาย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๘) ทบวงการเมืองคือกระทรวงและกรมในรัฐบาล เทศบาลปกครองท้องถิ่นและเทศบาลทั้งหลายเป็นนิติบุคคลจำพวกหนึ่ง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๒, ๗๓) หน่วยราชการหรือสาธารณะการหรือองค์การอื่นใดจะเป็นนิติบุคคลได้ก็แต่โดยที่กฎหมายอื่นบัญญัติไว้ ฉะนั้นคำว่ารัฐบาลจึงไม่เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามกฎหมายอื่นก็ไม่ปรากฏว่าได้มีบทบัญญัติในที่ได้บัญญัติให้รัฐบาลเป็นนิติบุคคล จึงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ในข้อที่ไม่รับฟ้องโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๙๕/๒๕๑๙

ผู้ที่จะเป็นคู่ความในคดี กล่าวคือเป็นผู้ยื่นคำฟ้องหรือถูกฟ้อง ต่อศาลได้นั้น จะต้องเป็นบุคคลดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑(๑๑) ว่า "คู่ความ หมายความว่า บุคคลผู้ยื่นคำฟ้องหรือถูกฟ้องต่อศาล ฯลฯ" และคำว่าบุคคลนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล สำหรับคณะบุคคลกรุงเทพฯกรีกา จำเลยที่ ๑ นั้นมิใช่บุคคลธรรมดา เพราะเป็นเพียงคณะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเท่านั้น และคณะบุคคลกรุงเทพฯ กรีกา จำเลยที่ ๑ ก็มีใช้นิติบุคคลเพราะโจทก์ยอมรับในคำฟ้องอยู่แล้ว เมื่อจำเลยที่ ๑ มีใช้บุคคลไม่อาจเป็นคู่ความในคดีได้ โจทก์จึงไม่สามารถฟ้องจำเลยที่ ๑ ให้รับผิดชอบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๕๘/๒๕๓๓

ผู้ที่จะเป็นคู่ความในคดีได้ ต้องเป็นบุคคลดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑(๑๑) และคำว่าบุคคล นั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล สำนักงานกลางจัดจำหน่ายน้ำตาลทรายขาวเป็นเพียงสำนักงานที่มีคณะบุคคลเป็นผู้บริหาร จึงมิใช่บุคคลตามกฎหมายไม่อาจเป็นคู่ความตามกฎหมายไม่อาจเป็นคู่ความในคดีได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง การที่จำเลยแจ้งภาษีเงินได้ในนามของโจทก์ หรือการที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์รับพิจารณาคำอุทธรณ์ที่อุทธรณ์ในนามของโจทก์ ไม่ทำให้โจทก์มีสภาพเป็นบุคคล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๑๓/๒๕๐๓

คณะเทศมนตรีเทศบาลเมืองในฐานะเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (คณะเทศมนตรีเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ในฐานะเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น โจทก์ โดยนายกิจ ทรัพย์เย็น นายกเทศมนตรี) มีอำนาจฟ้องผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร ฯ ให้รื้อถอนอาคารที่ปลูกสร้างเพิ่มเติมโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่มั่นคงแข็งแรงหรือไม่ปลอดภัยได้

การที่จำเลยซึ่งถูกฟ้องฐานกระทำความผิดพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร ฯ ได้ตกลงกับนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นว่า จะยอมรื้อถอนอาคารไปภายในกำหนด 1 ปี นั้น ย่อมเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความแล้ว และการที่พนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญานั้นได้ถอนคดีอาญาไป ก็ไม่ทำให้ข้อตกลงระหว่างจำเลยกับนายกเทศมนตรีนั้นเป็นโมฆะ เพราะเป็นการตกลงที่ให้โจทก์ได้รับผลตามต้องการและแก่การกระทำของจำเลยที่ฝ่าฝืนกฎหมายไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๗๐/๒๕๔๔

การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนกระทำในรูปคณะบุคคลอันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งตาม พ.ร.บ.เงินทดแทน พ.ศ.๒๕๓๗ แม้คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนจะมีได้มีฐานะเป็นนิติบุคคล คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนก็มีผลผูกพันกรรมการทุกคนไม่ว่าจะได้เข้าร่วมประชุมพิจารณาวินิจฉัยด้วยหรือไม่ ดังนั้น การฟ้องขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนจึงไม่ใช่เป็นการฟ้องคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนในฐานะส่วนตัวแต่เป็นการฟ้องในทางตำแหน่งหน้าที่ ตามกฎหมาย คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนทั้งคณะจึงถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ (คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทน โดยนาย สิทธิพล รัตนากร)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1872/2549

โจทก์เป็นนิติบุคคลอาคารชุด มี ส. เป็นผู้จัดการ ส. จึงมีอำนาจหน้าที่เป็น
ผู้แทนของโจทก์ ตาม พ.ร.บ. อาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 35 วรรคสอง
ประกอบมาตรา 36 (3) เมื่อหนังสือมอบอำนาจลงลายมือชื่อ ส. ในช่องผู้มอบ
อำนาจพร้อมประทับตราของโจทก์มอบอำนาจให้ ท. เป็นผู้ดำเนินคดีแทน ถือว่า
โจทก์มอบอำนาจให้ ท. ดำเนินคดีแทนโจทก์ แม้การมอบอำนาจดังกล่าวจะไม่ได้
กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือมีมติของที่ประชุมเจ้าของร่วมให้กระทำได้ แต่การ
ฟ้องคดีมิใช่เรื่องการปฏิบัติกิจการในหน้าที่ซึ่งผู้จัดการต้องกระทำด้วยตนเอง
ตาม พ.ร.บ. อาคารชุด ฯ มาตรา 36 วรรคท้าย ท. จึงมีอำนาจดำเนินคดีแทน
โจทก์ได้

คู่ความ

- ตัวความ เช่น โจทก์ จำเลย ผู้ร้องสอด
- ผู้มีอำนาจกระทำการแทน
 - ก. ผู้แทนโดยชอบธรรม (ป.พ.พ. มาตรา ๒๑)
 - ข. ผู้อนุบาลของผู้ไร้ความสามารถ (ป.พ.พ. มาตรา ๒๘)
 - ค. ผู้แทนของนิติบุคคล (ป.พ.พ. มาตรา ๗๐)
- ผู้แทนเฉพาะคดี (ป.ว.พ. มาตรา ๕๖ วรรคท้าย)
- ทนายความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7400/2540

แม้จะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นผู้รับมอบอำนาจฟ้องคดีแทนบุคคลธรรมดาได้ และนิติบุคคลที่จะเป็นตัวแทนฟ้องความแทนผู้อื่นตามที่ได้รับมอบหมายไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์เป็นตัวแทนฟ้องความอีกต่างหากก็ตาม แต่ก็ต้องเป็นกรณีที่เรื่องเป็นความนั้นอยู่ในขอบเขตวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นนิติบุคคลนั้นก็ย่อมเป็นตัวแทนฟ้องความตามที่ได้รับมอบอำนาจได้

ตามคำฟ้องของโจทก์ไม่ปรากฏเลยว่า การรถไฟแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นนิติบุคคล มีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างไรกับโจทก์ แม้ในสำเนาหนังสือมอบอำนาจให้เป็นโจทก์ฟ้องคดีแทนจะมีข้อความระบุว่า โจทก์มีอาชีพเป็นพนักงานรถไฟก็ตาม แต่เมื่อไม่ปรากฏข้อความว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยผู้รับมอบอำนาจซึ่งเป็นนิติบุคคลมีขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการที่โจทก์ถูกจำเลยกระทำละเมิด นอกจากนี้ ตาม พ.ร.บ.การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๔๔ ไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดให้การรถไฟแห่งประเทศไทยมีอำนาจฟ้องคดีแทนบุคคลใด ๆ ได้เป็นส่วนตัว ดังนี้ เมื่อตามคำฟ้องเป็นเรื่องที่โจทก์ถูกจำเลยกระทำละเมิดเป็นการเฉพาะตัวของโจทก์เอง มิได้เกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในขอบเขตวัตถุประสงค์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทยจึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้แทนโจทก์

ข้อยกเว้น

- ผู้ที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย (ฎ. ๓๖๒๕/๒๕๒๗)
- ผู้สืบสันดานจะฟ้องผู้บุพการีไม่ได้ (ฎ. ๒๒๖๘/๒๕๓๓)
- ผู้ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต
- กฎหมายให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ เช่น พรบ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ต้องมีผลประโยชน์ส่วนได้เสียในคดี

เงื่อนไข

- ต้องมีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่
- ต้องใช้สิทธิทางศาล

ต้องมีความสามารถ

มาตรา ๕๖ ผู้ไร้ความสามารถหรือผู้ทำการแทนจะเสนอข้อหาต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ได้ ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความสามารถและตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ การให้อนุญาตหรือยินยอมตามบทบัญญัติเช่นว่านั้น ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวนความ

ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษาเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลมีอำนาจทำการสอบสวนในเรื่องความสามารถของผู้ขอหรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และถ้าเป็นที่พอใจว่ามีการบกพร่องในเรื่องความสามารถ ศาลอาจมีคำสั่งกำหนดให้แก้ไขข้อบกพร่องนั้นเสียให้บริบูรณ์ภายในกำหนดเวลาอันสมควรที่ศาลจะสั่ง

ถ้าศาลเห็นว่า เพื่อความยุติธรรมไม่ควรให้กระบวนการพิจารณาดำเนินเนินช้าไป ศาลจะสั่งให้คู่ความฝ่ายที่บกพร่องในเรื่องความสามารถนั้นดำเนินคดีไปก่อนชั่วคราวก็ได้ แต่ห้ามมิให้ศาลพิพากษาในประเด็นแห่งคดีจนกว่าข้อบกพร่องนั้นได้แก้ไขโดยบริบูรณ์แล้ว

ถ้าผู้ไร้ความสามารถไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนโดยชอบธรรมทำหน้าที่ไม่ได้ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้อนุญาตหรือให้ความยินยอมตามที่ต้องการ หรือตั้งผู้แทนเฉพาะคดีนั้นให้แก่ผู้ไร้ความสามารถ ถ้าไม่มีบุคคลอื่นใดให้ศาลมีอำนาจตั้งพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองอื่นให้เป็นผู้แทนได้

มาตรา ๑

(๑๒) “บุคคลผู้ไร้ความสามารถ” หมายความว่า บุคคลใด ๆ ซึ่งไม่มีความสามารถตามกฎหมายหรือความสามารถถูกจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความสามารถ

(๑๓) “ผู้แทนโดยชอบธรรม” หมายความว่า บุคคลซึ่งตามกฎหมายมีสิทธิที่จะทำการแทนบุคคลผู้ไร้ความสามารถหรือเป็นบุคคลที่จะต้องให้คำอนุญาต หรือให้ความยินยอมแก่ผู้ไร้ความสามารถในอันที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

หลักการ

- กฎหมายไม่ได้ห้ามผู้ไร้ความสามารถในการดำเนินคดี
- การแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับความสามารถ
- หากการแก้ไขข้อบกพร่องล่าช้า ศาลอาจสั่งให้ดำเนินคดีไปก่อนชั่วคราวได้
- หากแก้ไขข้อบกพร่องแล้วถือว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น

การแก้ไขความบกพร่อง

- ผู้แทนโดยชอบธรรมให้ความยินยอม
- ผู้แทนโดยชอบธรรมดำเนินคดีแทน
- การตั้งผู้แทนเฉพาะคดี
- การขออนุญาตศาลดำเนินคดีเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๒/๒๕๐๔

ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑(๑๒)และมาตรา ๕๖ ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีให้ก็ต่อเมื่อบุคคลใดเป็นผู้ไร้ความสามารถ และไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้แทนโดยชอบธรรมทำหน้าที่ไม่ได้

บุคคลใดแม้จะเป็นคนโง่มาแต่กำเนิดก็ตาม เมื่อศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ก็ย่อมไม่ใช่บุคคลผู้ไร้ความสามารถ ตามกฎหมาย ฉะนั้น จึงมีอำนาจดำเนินคดีได้อย่างบุคคลธรรมดา ผู้อื่นจะร้องขอให้ศาลตั้งตนเป็นผู้แทนเฉพาะคดีไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๕๑/๒๕๐๖

โจทก์ซึ่งเป็นผู้เยาว์ได้ยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตดำเนินคดีด้วยตนเองเพราะไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม เมื่อศาลได้พิจารณาพฤติการณ์ต่าง ๆ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าโจทก์สามารถดำเนินคดีด้วยตนเองได้ จึงมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีได้ตามที่ต้องการตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๖ วรรคสุดท้ายนั้น ต้องถือว่าความบกพร่องในเรื่องความสามารถของโจทก์ได้บริบูรณ์แล้ว โจทก์มีอำนาจดำเนินโดยตนเองได้ และคำสั่งของศาลนี้มีใช้กรณีให้โจทก์ดำเนินคดีต่อไปก่อนชั่วคราวในระหว่างแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถตามความในมาตรา ๕๖ วรรคสาม ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2741/2532

โจทก์ซึ่งเป็นผู้เยาว์ถูกกระทำละเมิดได้ยื่นฟ้องคดีโดยบิดาผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ฟ้องคดีแทน แม้ขณะยื่นฟ้องบิดามีได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาโจทก์ ก็เป็นเพียงข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถในชั้นยื่นฟ้อง ซึ่งอาจแก้ไขให้ถูกต้องบริบูรณ์ได้ เมื่อบิดามารดาโจทก์ได้จดทะเบียนสมรสกันในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นแล้วเหตุบกพร่องในเรื่องความสามารถของผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมหมดไป การฟ้องคดีของโจทก์จึงสมบูรณ์. (อ้างฎีกาที่ 1608/2509 ประชุมใหญ่).

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๖๒/๒๕๔๗

การแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๖
วรรคสอง ที่บัญญัติว่า "ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษา" นั้น เป็น
บทบัญญัติทั่วไปที่ใช้ได้ในทุกชั้นศาลมิได้หมายความว่าถึงก่อนศาลชั้นต้น
พิพากษา แต่อย่างไร

เมื่อความสามารถในการฟ้องของโจทก์ในการแต่งตั้งทนายความ
บกพร่องและโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขพร้อมทั้งยื่นใบแต่งตั้งทนายความ
ฉบับใหม่เข้ามาพร้อมกับคำแก้อุทธรณ์และศาลชั้นต้นสั่งรับขึ้นมาแล้ว
เช่นนี้ ศาลฎีกา จึงเห็นสมควรอนุญาต อำนางฟ้องจึงสมบูรณ์มาแต่แรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5527/2541

เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้เยาว์ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาให้ฟ้องและดำเนินคดีแล้ว โจทก์ ย่อมมีสิทธิที่จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นฟ้องและดำเนินคดีแทนได้ หากจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาอีกครั้งไม่ (ในข้อนี้ขอเท็จจริงฟังได้ว่า โจทก์ซึ่งเป็นผู้เยาว์ได้รับความยินยอมจากนายเกษมสันต์ นางพรรณวิภา สุวรรณรัต บิดามารดาให้ฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ได้และโจทก์ได้มอบอำนาจให้นางพรรณวิภามารดาเป็นผู้ฟ้องและดำเนินคดีแทนจำเลยฎีกาอ้างเพียงว่า การมอบอำนาจของโจทก์ที่ให้นางพรรณวิภาฟ้องและดำเนินคดีแทนนั้นมิได้รับความยินยอมจากบิดามารดาจึงตกเป็นโมฆะตามกฎหมาย เห็นว่า เมื่อโจทก์ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาให้ฟ้องและดำเนินคดีแล้ว โจทก์ย่อมมีสิทธิที่จะมอบอำนาจให้ผู้อื่นฟ้องและดำเนินคดีแทนได้ หากจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาอีกครั้งไม่ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9190/2551

โจทก์ยื่นฟ้องโดยระบุชื่อในช่องจำเลยว่า นาย ธ. โดยนาย ม.ผู้แทนโดยชอบธรรม และบรรยายฟ้องว่า จำเลยเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนาย ม. จำเลยขับรถจักรยานยนต์โดยประมาทชนรถจักรยานยนต์คันอื่นที่บุตรผู้เยาว์ของโจทก์นั่งซ้อนท้าย เป็นเหตุให้บุตรผู้เยาว์ของโจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส ขอให้บังคับจำเลยชำระค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ย ดังนี้ คำฟ้องของโจทก์เป็นเรื่องที่โจทก์ฟ้องนาย ธ. ผู้ทำละเมิดเป็นจำเลยให้รับผิดชอบผู้เดียว ส่วนผู้ร้องเป็นเพียงผู้แทนโดยชอบธรรมอยู่ในฐานะผู้ต่อสู้คดีและดำเนินคดีแทนจำเลยซึ่งเป็นบุตรผู้เยาว์ของผู้ร้องเท่านั้น หากใช้เป็นคำฟ้องที่ฟ้องผู้ร้องให้รับผิดชอบร่วมกับจำเลยโดยไม่ สัญญา ประนีประนอมยอมความซึ่งศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอมก็ไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าผู้ร้องยอมผูกพันรับผิดชอบร่วมกับจำเลย จึงเป็นเรื่องที่ผู้ร้องกระทำแทนจำเลยในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมเช่นเดียวกัน ผู้ร้องจึงไม่มีฐานะเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา แม้ผู้ร้องอาจต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยหากพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น แต่เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องผู้ร้องให้รับผิดชอบร่วมกับจำเลยและผู้ร้องมิได้เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดเงินเดือนของผู้ร้อง

คู่ความหลายคน

- **คู่ความหลายคนตั้งแต่เริ่มต้นคดี (ม. ๕๙)**
- **คู่ความหลายคนหรือหลายฝ่ายโดยการร้อง
สอด (ม. ๕๗)**

มาตรา ๕๙ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป อาจเป็นคู่ความในคดีเดียว
ด้วยกันได้ โดยเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วม ถ้าหากปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้น
มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดี แต่ห้ามมิให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้น
แทนซึ่งกันและกัน เว้นแต่มูลแห่งความคดีเป็นการชำระหนี้ซึ่งแบ่งแยกจา
กกันมิได้ หรือได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ดังนั้นโดยชัดแจ้ง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือ
ว่าบุคคลเหล่านั้นแทนซึ่งกันและกันเพียงเท่าที่จะกล่าวต่อไปนี้

(๑) บรรดากระบวนการพิจารณาซึ่งได้ทำโดย หรือทำต่อคู่ความร่วม
คนหนึ่งนั้นให้ถือว่าได้ทำโดย หรือทำต่อ คู่ความร่วมคนอื่น ๆ ด้วย เว้นแต่
กระบวนการพิจารณาที่คู่ความร่วมคนหนึ่งกระทำไปเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความ
ร่วมคนอื่น ๆ

(๒) การเลื่อนคดีหรือการงดพิจารณาคดีซึ่งเกี่ยวกับคู่ความร่วมคน
หนึ่งนั้น ให้ใช้ถึงคู่ความร่วมคนอื่น ๆ ด้วย

มาตรา ๑(๗) “กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า
การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย
นี้อันเกี่ยวข้องกับคดีซึ่งได้กระทำไปโดยคู่ความในคดีนั้น
หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งของศาลไม่ว่าการนั้น
จะเป็นโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาลหรือต่อคู่ความ
อีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
หรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำคู่ความและ
เอกสารอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้

คู่ความร่วมมือ

- บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปเป็นคู่ความฝ่ายเดียวกัน
- มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดี (พิจารณาตามกฎหมายสารบัญญัติ เช่น เจ้าหนี้ร่วม ลูกหนี้ร่วม ผู้ค้ำประกัน นายจ้าง เป็นต้น)
- ผลของการเป็นคู่ความร่วมมือ
 - หนี้ซึ่งแบ่งแยกกันได้
 - หนี้ซึ่งแยกแยกกันไม่ได้ ผลตาม ม. ๕๙ (๑) และ (๒)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๗๑/๒๕๕๑

แม้ค่าเสียหายของโจทก์ทั้งสองจะแยกต่างหาก
จากกันได้และค่าเสียหายในส่วนของโจทก์ที่ ๒ มีทุนทรัพย์
ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวง
ก็ตาม แต่มูลหนี้หรือสิทธิเรียกร้องในค่าเสียหายของ
โจทก์ทั้งสองเกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลยที่ ๑
ในคราวเดียวกันโจทก์ทั้งสองย่อมมีผลประโยชน์ร่วมกัน
ในมูลความแห่งคดีโจทก์ทั้งสองจึงฟ้องคดีร่วมกันได้
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๙

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๖๒๒/๒๕๕๑

โจทก์ทั้งสามแต่ละคนมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทคนละแปลงอยู่ติดต่อกัน จำเลยทั้งสามได้ทำการรังวัดที่ดินพิพาทเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เป็นการโต้แย้งสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทของโจทก์ทั้งสาม จำเลยทั้งสามให้การว่า ที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์ทั้งสามไม่มีสิทธิครอบครอง คดีจึงมีประเด็นว่า ที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน อันเป็นการพิพาทด้วยสิทธิในที่ดิน จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ แม้โจทก์ทั้งสามจะมีคำขอห้ามจำเลยทั้งสามยุ่งเกี่ยวกับที่ดินพิพาท และให้ยกเลิกหรือระงับหรือเพิกถอนการแจกหรือออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง มาด้วยก็เป็นผลต่อเนื่องมาจากประเด็นหลักเรื่องที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์ทั้งสามยอมได้ไปซึ่งสิทธิในที่ดินพิพาท เมื่อโจทก์ทั้งสามกล่าวอ้างมาในคำฟ้องว่า **โจทก์แต่ละคนมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทคนละแปลง** **กรณีจึงถือไม่ได้ว่า** **โจทก์ทั้งสามมีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดี** ตาม **ป.วิ.พ. มาตรา ๕๙** จึงต้องถือคุณทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนแยกกัน ที่ดินพิพาทสามแปลงรวมเนื้อที่ ๓๒ ไร่ ๓ งาน ๘๒ ตารางวา ราคา ๒๒๙,๒๕๐ บาท ของโจทก์ที่ ๑ เนื้อที่ ๙ ไร่เศษ ของโจทก์ที่ ๒ เนื้อที่ ๑๐ ไร่เศษ และของโจทก์ที่ ๓ เนื้อที่ ๑๒ ไร่ เศษ ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกาของโจทก์แต่ละคนจึงไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในข้อเท็จจริงตามมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘๕๙/๒๕๕๕

โจทก์ทั้งสองฟ้องขอให้บังคับจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ รับผิดชอบในมูลละเมิด เพราะจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมกับจำเลยที่ ๓ หลอกขายที่ดินพิพาท แก่โจทก์ทั้งสอง และฟ้องจำเลยที่ ๔ ให้ร่วมรับผิดชอบในฐานะเป็นเจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทของ ช. ให้แก่ บ. โดยประมาณเส้นเล่อ มูลเหตุที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ กับจำเลยที่ ๔ ต้องรับผิดชอบจึงแตกต่างกัน มูลความแห่งคดีมิใช่เป็นการชำระหนี้ซึ่งแบ่งแยกจากกันมิได้ การที่จำเลยที่ ๔ ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้จึงไม่ถือว่าเป็นการทำแทนจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๙ (๑) ดังนั้น เมื่อจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ มิได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ คดีในส่วนของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จึงไม่มีประเด็นเรื่องอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๓๕/๒๕๕๑

โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบชำระหนี้ในฐานะผู้กู้เบิกเงินเกินบัญชีและบังคับจำนองและขอให้จำเลยที่ 2 ถึงที่ 7 รับผิดชอบในฐานะผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนองซึ่งผู้รับจำนองยังมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองโดยการบังคับจำนองเอาแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนองตาม ป.พ.พ. มาตรา 735 แม้จำเลยที่ 1 จะขาดนัดยื่นคำให้การแต่เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้จำเลยทั้งเจ็ดร่วมกันรับผิดชอบหนี้ให้โจทก์ **กรณีมูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้ซึ่งแบ่งแยกจากกันไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 59 (1) การที่จำเลยที่ 2 ยกอายุความเรื่องสิทธิเรียกดอกเบี้ยค้างชำระเกิน 5 ปี ขึ้นต่อสู้จึงมีผลถึงจำเลยที่ 1 ด้วย** ป.พ.พ. มาตรา 745 บัญญัติว่า "ผู้รับจำนองจะบังคับจำนอง แม้เมื่อหนี้ที่ประกันนั้นขาดอายุความแล้ว ก็ได้แต่จะบังคับเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่าห้าปีไม่ได้" ซึ่งหมายความว่าผู้รับจำนองสามารถบังคับจำนองได้ไม่ว่าหนี้ที่ประกันขาดอายุความแล้วหรือไม่ก็ตาม แต่ห้ามมิให้บังคับเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่าห้าปีเท่านั้น หากใช้บังคับจำนองได้แต่เฉพาะหนี้ที่ขาดอายุความดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากจำเลยที่ 1 ที่ค้างชำระไม่เกิน 5 ปี ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4437/2550

การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นสิทธิของ
คู่ความแต่ละคนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อประโยชน์แก่คดี
ของตน การขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์อันเป็นกระบวนการพิ
พิจารณาอย่างหนึ่งเมื่อได้กระทำโดยคู่ความร่วมมือคนหนึ่งยอมเป็น
ไปเพื่อประโยชน์ของคู่ความร่วมมือคนนั้นไม่มีผลไปถึงคู่ความร่วมมือ
คนอื่นที่มีได้ขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ด้วย กรณีมีใช้เรื่องที่จะ
นำมาตรา 59 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่งมาใช้บังคับได้

มาตรา ๕๗ บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความอาจเข้ามาเป็นคู่ความได้ด้วยการร้องสอด

(๑) ด้วยความสมัครใจเองเพราะเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อยังให้ได้รับความรับรอง คู่ครอง หรือบังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่ โดยยื่นคำร้องขอต่อศาลที่คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณา หรือเมื่อตนมีสิทธิเรียกร้องเกี่ยวเนื่องด้วยการบังคับตาม คำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีนั้น

(๒) ด้วยความสมัครใจเองเพราะตนมีส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดีนั้นโดยยื่นคำร้องขอต่อศาลไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษา ขออนุญาตเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วม หรือเข้าแทนที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียทีเดียวโดยได้รับความยินยอมของคู่ความฝ่ายนั้น แต่ทว่าแม้ศาลจะได้อนุญาตให้เข้าแทนที่กันได้ก็ตาม คู่ความฝ่ายนั้นจำต้องผูกพันตนโดย คำพิพากษาของศาลทุกประการเสมือนหนึ่งว่ามีได้มีการเข้าแทนที่กันเลย

(๓) ด้วยถูกหมายเรียกให้เข้ามาในคดี (ก) ตามคำขอของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำเป็นคำร้องแสดงเหตุว่าตนอาจฟ้องหรือ ถูกคู่ความเช่นว่านั้นฟ้องตนได้ เพื่อการใช้สิทธิไล่เบี้ย หรือเพื่อใช้ค่าทดแทน ถ้าหากศาลพิจารณาให้คู่ความเช่นว่านั้นแพ้คดี หรือ (ข) โดยคำสั่งของศาลเมื่อศาลนั้นเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ ในกรณีที่กฎหมายบังคับให้บุคคล ภายนอกเข้ามาในคดี หรือศาลเห็นจำเป็นที่จะเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่ถ้าคู่ความ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะเรียกบุคคลภายนอกเข้ามาในคดีดังกล่าว แล้วให้เรียกด้วยวิธียื่นคำร้องเพื่อให้หมายเรียกพร้อมกับคำฟ้อง หรือคำให้การ หรือในเวลาใด ๆ ต่อมาก่อนมีคำพิพากษาโดยได้รับอนุญาตจากศาล เมื่อศาลเป็นที่พอใจว่าคำร้องนั้นไม่อาจยื่น ก่อนนั้นได้

การส่งหมายเรียกบุคคลภายนอกตามอนุมาตรานี้ต้องมีสำเนาคำขอ หรือคำสั่งของศาล แล้วแต่กรณี และคำฟ้องตั้งต้นคดี นั้นแนบไปด้วย

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ไม่ตัดสิทธิของเจ้าหนี้ ในอันที่จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้และที่จะเรียกลูกหนี้ให้เข้ามาในคดี ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คู่ความโดยการร้องสอด

- ร้องขอเข้ามาเป็นคู่ความในคดีภายหลังมีการฟ้องคดีแล้ว
- การร้องสอดมีได้ในศาลชั้นต้นเท่านั้น (ฎีกา ๘๑๐-๘๑๑/๒๕๔๗)
- ต้องมีคดีค้างพิจารณาอยู่ (ฎีกา ๕๓๘๓/๒๕๓๔)
- ผู้ร้องสอดต้องเป็นบุคคลภายนอกไม่ใช่คู่ความเดิม (ฎีกา ๕๔๖๓/๒๕๓๔, ๗๗๐๙/๒๕๔๔)
- เป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตหรือไม่ (ฎีกา ๔๓๔๔/๒๕๔๑)

วิธีการร้องสอด

- ร้องสอดโดยสมัครใจ
 - เป็นคู่ความฝ่ายที่สาม
 - เป็นคู่ความร่วม
- ร้องสอดโดยศาลเรียก

ร้องสอดเป็นคู่ความฝ่ายที่สาม

เป็นกรณีตามมาตรา ๕๗(๑)

- ผู้ร้องสอดถูกโต้แย้งสิทธิตาม ม. ๕๕
- ร้องสอดเข้ามาในชั้นพิจารณาหรือชั้นบังคับคดี
- โต้แย้งกับคู่ความเดิม (ฎีกา ๑๙๕๐/๒๕๕๖)
- ยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีหรือศาลที่ออกหมายบังคับคดี

ผลของการร้องสอดตาม ๕๗(๑)

- ถือว่าผู้ร้องสอดเข้ามาเป็นโจทก์ คู่ความเดิมเป็นจำเลย (โจทก์จำเลยเดิมต้องยื่นคำให้การ)
- คำร้องสอดเป็นคำคู่ความ หากศาลยกคำร้อง อุทธรณ์ฎีกาได้ตาม ม. ๑๘ วรรคท้าย
- ผลตาม ม. ๕๘ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8061/2555

โจทก์ฟ้องขอให้ขับไล่จำเลยออกจากที่พิพาทและเรียกค่าเสียหาย จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ผู้ร้องสอดร้องเข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายที่สาม แต่คำร้องของผู้ร้องสอดอ้างเพียงว่า ผู้ร้องสอดครอบครองที่ดินบางส่วนโดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของติดต่อกันเป็นเวลา 10 ปี จึงได้กรรมสิทธิ์ในที่พิพาทบางส่วนโดยการครอบครองปรปักษ์ ผู้ร้องสอดมิได้กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องสอดมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียกับจำเลยแต่อย่างใดที่จะถือว่าเป็นคู่ความฝ่ายที่สาม ข้ออ้างของผู้ร้องสอดเป็นกรณีที่ผู้ร้องสอดตั้งข้อพิพาทโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่พิพาทกับโจทก์ทั้งสิ้น ไม่เกี่ยวกับคดีนี้ ผู้ร้องสอดมีสิทธิในที่พิพาทอยู่เพียงใดคงมีอยู่อย่างนั้น หากศาลพิพากษาขับไล่จำเลยย่อมไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ร้องสอด ผู้ร้องสอดไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียในมูลแห่งคดี จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาเพื่อยังให้ได้รับความรับรองคุ้มครองหรือบังคับตามสิทธิที่มีอยู่ คำร้องของผู้ร้องสอดไม่ต้องด้วยบทบัญญัติตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (1) ผู้ร้องสอดจึงไม่มีสิทธิร้องเข้ามาเป็นคู่ความในคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15351/2557

บุคคลภายนอกที่จะร้องสอดเข้ามาในชั้นบังคับคดีตาม ป.วิ.พ.

มาตรา 57 (1) นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องเกี่ยวเนื่องด้วยการ
บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่เมื่อปรากฏว่าโจทก์ได้นำเจ้า

พนักงานบังคับคดีไปดำเนินการส่งมอบการครอบครองเครื่องพิมพ์

พิพาทให้แก่โจทก์ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นแล้ว การบังคับคดีตาม

คำพิพากษาหรือคำสั่งแก่ทรัพย์สินที่ต้องถูกบังคับเสร็จสิ้นแล้ว

ความจำเป็นที่ผู้ร้องจะร้องสอดเข้ามาในชั้นบังคับคดีนี้เพื่อยังให้ได้รับ

ความรับรอง คู่คุ้มครองหรือบังคับตามสิทธิของผู้ร้องที่มีอยู่ย่อมหมด

ไป ไม่ชอบที่จะร้องสอดเข้ามาเป็นคู่ความอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1620/2559

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอว่า ผู้ร้องครอบครองที่ดินในส่วนที่เป็นที่งอกเนื้อที่ 7 ไร่ 2 งาน 57 ตารางวา ตั้งแต่ปี 2536 โดยความสงบ เปิดเผย และด้วยเจตนาเป็นเจ้าของโดยไม่มีผู้ใดโต้แย้งหรือขัดขวางการครอบครองเป็นเวลาเกินกว่าสิบปีผู้ร้องจึงได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองที่ดินที่เป็นที่งอกของที่ดินโฉนดเลขที่ 6594 โดยการครอบครองปรปักษ์

ศาลชั้นต้นประกาศนัดไต่สวน ไม่มีผู้ใดคัดค้าน

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้งดไต่สวนและยกคำร้องขอ

ผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่ง

ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายกคำสั่งของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนและมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดี

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้องขอ ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

ผู้ร้องอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษากลับ ให้ที่งอกของที่ดินโฉนดเลขที่ 6594 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เฉพาะในกรอบสี่เหลี่ยมตามแผนที่พิพาทตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382

ผู้คัดค้านฎีกาว่า การที่ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนข้อบังคับว่าด้วยการส่งคำคู่ความ ทำให้ผู้คัดค้านไม่ทราบ เนื่องจากผู้ร้องมีเจตนาไม่สุจริต เมื่อการส่งหมายเรียกและสำเนาคำร้องขอไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากศาลฎีกามีคำสั่งย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดี ผู้คัดค้านย่อมมีโอกาสชนะคดีได้

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า รับฎีกาของนายสุพจน์ สำเนาให้ผู้ร้องแก้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1620/2559

คดีนี้ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งว่า ผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของที่ดินโฉนดเลขที่ 6594 ซึ่งมีชื่อผู้คัดค้านเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาว่า ที่งอกของที่ดินโฉนดเลขที่ 6594 ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้องโดยการครอบครองปรปักษ์ หากผู้คัดค้านไม่สามารถยื่นฎีกาได้และคดีถึงที่สุด ผู้ร้องก็สามารถนำคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 6 ไปแสดงต่อเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อดำเนินการขอเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน หากเจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการให้ผู้ร้อง ย่อมจะเกิดความเสียหายแก่ผู้คัดค้าน ซึ่งเป็นผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงดังกล่าว ผู้คัดค้านจึงเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ชอบที่จะร้องขอเข้ามาในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (1)

แม้ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก่อนไต่สวนคำร้องขอ ศาลชั้นต้นได้สั่งให้ผู้ร้องนำส่งสำเนาคำร้องขอแก่ผู้คัดค้านแล้วก็ตาม แต่เมื่อผู้คัดค้านมิได้ร้องคัดค้านเข้ามาในคดีก่อนที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 6 มีคำสั่งหรือคำพิพากษา ต้องถือว่าผู้คัดค้านเป็นบุคคลภายนอกคดี จึงสามารถพิสูจน์ในชั้นนี้ได้ว่า ผู้คัดค้านมีสิทธิในที่ดินดีกว่าผู้ร้อง คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 ที่แสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินไม่ผูกพันผู้คัดค้านตาม ป.วิ.พ. มาตรา 145 (2) การที่ผู้คัดค้านยื่นฎีกาดังกล่าวพอแปลได้ว่าผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านคำร้องขอของผู้ร้อง ศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะไต่สวนคำร้องขอและคำคัดค้านเพื่อวินิจฉัยถึงข้อโต้แย้งสิทธิของผู้คัดค้านไปตามรูปคดี

การร้องสอดเข้าเป็นคู่ความร่วมมือ

เป็นกรณีตาม ม. ๕๗ (๒)

- ผู้ร้องมีส่วนได้เสียในผลแห่งคดี (ฎีกา ๒๙๖๒/๒๕๔๓)
- ต้องมีคู่ความเดิม
- ยื่นคำร้องต่อศาลก่อนมีคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2962/2543

ผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมายในผลแห่งคดีตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่ง มาตรา 57(2) หมายความว่าผลของคดีตามกฎหมายเป็นผลไปถึงตนโดย
เป็นผู้ที่ถูกกระทบกระเทือนหรือถูกบังคับโดยคำพิพากษาในคดีโดยตรง

โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็น
บริษัทจำกัด หากโจทก์ชนะคดีผู้มีหน้าที่ต้องจัดการต่อไปตามผลของคดีคือจำเลย
ที่ 1 โดยกรรมการ ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นหาที่มีหน้าที่ต้องกระทำหรืองดเว้นกระ
ทำการใด ๆ ต่อผลของคำพิพากษาไม่ การที่ผู้ร้องอ้างว่าได้เข้าร่วมประชุมและ
ลงมติขอเข้ามาเป็นจำเลยร่วมเพื่อนำสืบให้ศาลทราบว่าการประชุมดำเนินการ
ไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็อาจขอให้จำเลยทั้งสี่นำผู้ร้องและพยานหลักฐานที่ผู้
ร้องมีเข้านำสืบอ้างส่งเป็นพยานฝ่ายจำเลยได้ หากจำต้องร้องเข้ามาด้วยไม่

ผลของการร้องสอดตาม ๕๗(๒)

- ต้องถือคำฟ้องหรือคำให้การเดิมเป็นหลัก
- ผลตาม ม. ๕๘ วรรคสอง
 - ใช้สิทธิอย่างอื่นนอกจากของกลุ่มความเดิมไม่ได้
 - ใช้สิทธิในทางที่ขัดกับกลุ่มความเดิมไม่ได้ (ฎีกา ๗๓๗๗/๒๕๔๙)
 - ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียม
- กลุ่มความเดิมยังผูกพันตามคำพิพากษา (ม. ๕๗ (๒) ตอนท้าย)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7377/2549

โจทก์ฟ้องในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายซึ่งถือเป็นการดำเนินการเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดกอย่างหนึ่ง และเป็นดำเนินการในฐานะตัวแทนของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกทุกคนอยู่แล้ว การที่ผู้ร้องสอดซึ่งเป็นทายาทขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมอีกก็มีแต่จะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินคดีโดยมิได้ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ ผู้ร้องสอดเองก็ไม่สามารถใช้สิทธิอย่างอื่นนอกจากสิทธิที่โจทก์มีอยู่ และจะใช้สิทธิเช่นว่านั้นในทางที่ขัดกับสิทธิของโจทก์หาได้ไม่ ส่วนกองมรดกได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำของโจทก์เพียงใด ผู้ร้องสอดก็สามารถดำเนินการเพื่อเรียกร้องเอาจากโจทก์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1720 แห่ง ป.พ.พ. ได้อยู่แล้ว กรณียังไม่มีความจำเป็นที่ผู้ร้องสอดจะร้องสอดเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6146/2550

เมื่อมีการยื่นคำร้องสอดขอเข้าเป็นจำเลยร่วม ศาลต้องตรวจว่าต้องด้วยหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (2) หรือไม่ หากคำร้องสอดต้องด้วยหลักเกณฑ์ของกฎหมายศาลก็จะอนุญาตให้ผู้ร้องเข้ามาเป็นจำเลยร่วม คือรับคำร้องสอดไว้พิจารณา ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนการสั่งรับหรือไม่รับคำร้องสอดในเบื้องต้น ส่วนเมื่อรับคำร้องสอดไว้พิจารณาแล้วข้อเท็จจริงในทางพิจารณาจะรับฟังได้ตามที่อ้างในคำร้องสอดหรือไม่เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งซึ่งเป็นขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาคดี และแม้ข้อเท็จจริงที่ได้ความในทางพิจารณาจะรับฟังไม่ได้ตามที่อ้างก็ไม่มีผลทำให้ขั้นตอนการสั่งอนุญาตให้เข้าเป็นจำเลยร่วมหรือการสั่งรับคำร้องสอดไว้พิจารณาในตอนแรกกลับกลายเป็นการสั่งโดยไม่ชอบหรือผิดหลง

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกู้เงินโจทก์แล้วไม่ชำระ ขอให้บังคับจำเลยชำระต้นเงินพร้อมดอกเบี้ย จำเลยให้การและฟ้องแย้งว่าในการกู้เงินดังกล่าวจำเลยจำนองที่ดินไว้เป็นประกัน จำเลยขอชำระหนี้ส่วนที่ค้างชำระและให้โจทก์จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองแล้วแต่โจทก์ผิดนัดไม่ยอมรับชำระ ขอให้ยกฟ้องและบังคับให้โจทก์รับชำระหนี้ส่วนที่ค้างชำระพร้อมจดทะเบียนไถ่ถอนจำนอง จำเลยร่วมยื่นคำร้องสอดอ้างว่า จำเลยร่วมเป็นเจ้าของที่ดินที่จำนองเป็นประกันนี้จำเลย เป็นผู้มีส่วนได้เสียในผลแห่งคดีในอันที่จะให้โจทก์จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินเมื่อจำเลยชำระหนี้ให้แก่โจทก์ ขอให้เอาคำให้การและฟ้องแย้งของจำเลยเป็นของจำเลยร่วมด้วย คำร้องสอดของจำเลยร่วมต้องด้วยหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (2) ชอบที่จะรับคำร้องสอดไว้พิจารณา

ศาลหมายเรียก

เป็นกรณีตาม ม. ๕๗(๓)

- คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้ศาลหมายเรียก พร้อมคำฟ้องหรือคำให้การ หรือเวลาใดก่อนมี คำพิพากษา (ฎีกา ๕๔๑๗/๒๕๔๙)
- ศาลเห็นสมควร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5417/2549

การที่จะเรียกบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความเข้ามาในคดีนั้นจะต้องแสดงเหตุผลว่าตนอาจฟ้องหรือถูกคู่ความเช่นว่านั้นฟ้องตนได้เพื่อการใช้สิทธิไล่เบียดหรือเพื่อใช้ค่าทดแทน ถ้าหากศาลพิจารณาให้คู่ความเช่นว่านั้นแพคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (3) แต่ตามคำร้องของจำเลยทั้งสองที่ขอให้เรียกบริษัท ผ. เข้ามาเป็นคู่ความร่วมกับจำเลยทั้งสองนั้นได้ความว่า จำเลยทั้งสองเป็นผู้ลงลายมือชื่อจ่ายเช็คพิพาทให้แก่บริษัท ผ. ต่อมาบริษัท ผ. ได้สลักหลังโอนให้แก่โจทก์ ดังนั้น หากศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้ตามเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ จำเลยทั้งสองในฐานะผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทจึงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบียดเอาจากบริษัท ผ. ผู้สลักหลังได้ กรณีจึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะเรียกบริษัท ผ. เข้ามาเป็นคู่ความในคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (3)

ผลของการร้องสอดตาม ๕๗(๓)

- เช่นเดียวกับกรณีตาม ม. ๕๗(๑)
- คำร้องสอดเป็นคำคู่ความ หากศาลยกคำร้อง
อุทธรณ์ฎีกาได้ตาม ม. ๑๘ วรรคท้าย
- ผลตาม ม. ๕๘ วรรคหนึ่ง

ผลของการร้องสอดเป็นคู่ความร่วมมือ

กรณีตาม ม. ๕๘ วรรคสาม ระหว่างผู้ร้องสอด(ไม่ว่าจะเข้ามาเองหรือศาลเรียก)กับคู่ความเดิม

- คำพิพากษาหรือคำสั่งผูกพันผู้ร้องสอด เว้นแต่
 - ผู้ร้องสอดเข้ามาในคดีข้างต้นไม่อาจแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญได้
 - คู่ความเดิมจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่ยกข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ผู้ร้องสอดไม่รู้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4632/2554

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยทั้งสองออกจากที่ดินและบ้านพิพาท จำเลยทั้งสองให้การว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของที่ดินและบ้านพิพาท แต่รับโอนที่ดินพร้อมบ้านพิพาทมาจากจำเลยร่วมโดยไม่สุจริต เนื่องจากจำเลยที่ 1 เป็นคู่สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินและบ้านพิพาทกับจำเลยร่วมอยู่ในฐานะจดทะเบียนโอนได้ก่อน การทำนิติกรรมระหว่างโจทก์กับจำเลยร่วมเป็นการฉ้อฉลทำให้จำเลยทั้งสองเสียเปรียบเสียหาย ฟ้องแย้งของจำเลยทั้งสองเป็นการต่อสู้ว่า จำเลยทั้งสองมีสิทธิในที่ดินและบ้านพิพาทดีกว่าโจทก์ จึงเป็นฟ้องแย้งที่เกี่ยวกับฟ้องเดิม ส่วนฟ้องแย้งของจำเลยทั้งสองที่ขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมการซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างระหว่างโจทก์กับจำเลยร่วมซึ่งเป็นบุคคลภายนอกและให้จำเลยร่วมโอนที่ดินพิพาทแก่จำเลยทั้งสองนั้น จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องขอให้เรียกจำเลยร่วมเข้ามาเป็นคู่ความในคดีเพื่อการใช้สิทธิไล่เบียดหรือเพื่อใช้ค่าทดแทนตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (3) (ก) โดยอ้างว่าได้ทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินพร้อมบ้านพิพาทกับจำเลยร่วมอยู่ก่อน แต่โจทก์กับจำเลยร่วมร่วมกันฉ้อฉลทำให้จำเลยทั้งสองเสียหาย จึงมีเหตุสมควรที่จะเรียกจำเลยร่วมเข้ามาในคดีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 57 (3) (ก) และถือว่าจำเลยร่วมเป็นคู่ความฝ่ายที่สามซึ่ง ป.วิ.พ. มาตรา 58 วรรคแรก บัญญัติให้ผู้ร้องสอดที่เข้ามาตามมาตราดังกล่าวมีสิทธิเสมือนหนึ่งว่าตนได้ฟ้องหรือถูกฟ้องเป็นคดีเรื่องใหม่ จำเลยร่วมจึงเป็นคู่ความในคดีที่จำเลยทั้งสองสามารถฟ้องแย้งและถูกบังคับคดีได้ หากใช้จำเลยร่วมเป็นคู่ความฝ่ายเดียวกับจำเลยทั้งสองและไม่อาจถูกฟ้องแย้งไม่

คู่ความมรณะ

มาตรา ๔๒ ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้มรณะเสียก่อนศาลพิพากษาคดี ให้ศาลเลื่อนการนั่งพิจารณาไปจนกว่าทายาทของผู้มรณะหรือผู้จัดการทรัพย์สินมรดกของผู้มรณะ หรือบุคคลอื่นใดที่ปกครองทรัพย์สินมรดกไว้ จะได้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะ โดยมีคำขอเข้ามาเอง หรือโดยที่ศาลหมายเรียกให้เข้ามา เนื่องจากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอฝ่ายเดียว คำขอเช่นว่านี้จะต้องยื่นภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่คู่ความฝ่ายนั้นมรณะ

ถ้าไม่มีคำขอของบุคคลดังกล่าวมาแล้ว หรือไม่มีคำขอของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งภายในเวลาที่กำหนดไว้ ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเรื่องนั้นเสียจากสารบบความ

มาตรา ๔๓ ถ้าทายาทของผู้มรณะ หรือผู้จัดการทรัพย์สิน
มรดกของผู้มรณะ หรือบุคคลอื่นใดที่ปกครองทรัพย์สิน
มรดก ประสงค์จะขอเข้ามาเป็นคู่ความแทน ก็ให้ยื่นคำขอ
โดยทำเป็นคำร้องต่อศาลเพื่อการนั้น

ในกรณีเช่นนี้ เมื่อศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่าย
ใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอศาลอาจสั่งให้ผู้ที่จะเข้ามาเป็นคู่ความ
แทนนั้นแสดงพยานหลักฐานสนับสนุนคำขอเช่นนั้นได้
เมื่อได้แสดงพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นแล้ว ให้ศาลมีคำสั่ง
อนุญาตหรือไม่อนุญาตในการที่จะเข้ามาเป็นคู่ความแทน

มาตรา ๔๔ คำสั่งให้หมายเรียกบุคคลใดเข้ามาแทนผู้มรณะนั้น จะต้องกำหนดระยะเวลาพอสมควรเพื่อให้บุคคลนั้นมีโอกาสคัดค้านในศาลว่าตนมิได้เป็นทายาทของผู้มรณะ หรือมิได้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินมรดกหรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดกนั้น

ทายาท ผู้จัดการทรัพย์สินมรดก หรือบุคคลผู้ถูกเรียกไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามหมายเช่นว่านั้นก่อนระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อการยอมรับฐานะนั้นได้ล่วงหน้าไปแล้ว

ถ้าบุคคลที่ถูกศาลหมายเรียกนั้น ยินยอมรับเข้ามาเป็นคู่ความแทนผู้มรณะ ให้ศาลจดยางงานพิสดารไว้และดำเนินคดีต่อไป

ถ้าบุคคลนั้นไม่ยินยอมหรือไม่มาศาล ให้ศาลทำการไต่สวนตามที่ได้เห็นสมควร ถ้าศาลเห็นว่าหมายเรียกนั้นมีเหตุผลฟังได้ ก็ให้ออกคำสั่งตั้งบุคคลผู้ถูกเรียกเป็นคู่ความแทนผู้มรณะแล้วดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าข้อคัดค้านของบุคคลผู้ถูกเรียกมีเหตุผลฟังได้ ก็ให้ศาลสั่งเพิกถอนหมายเรียกนั้นเสีย และถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถเรียกทายาทอันแท้จริงหรือผู้จัดการทรัพย์สินมรดกหรือบุคคลที่ปกครองทรัพย์สินมรดกของผู้มรณะเข้ามาเป็นคู่ความแทนผู้มรณะได้ภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี ก็ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ได้เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๓๑/๒๕๓๖

โจทก์ได้ถึงแก่กรรมในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 1 ซึ่งศาลชั้นต้นจะต้องเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีรวมทั้งการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 ออกไปเพื่อดำเนินการให้มีผู้เข้าเป็นคู่ความแทนโจทก์ก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 42 การที่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 ไปในวันดังกล่าว โดยยังไม่มีผู้เข้าเป็นคู่ความแทนโจทก์จึงไม่ชอบ

หลักเกณฑ์กรณีคู่ความมรณะ

- คดีอยู่ระหว่างพิจารณา ไม่ว่าจะค้างพิจารณาในศาลชั้นใดรวมถึงชั้นบังคับคดีด้วย (ฎ. ๔๙๔๙/๒๕๔๘)
- หมายความว่าถึงตัวความ ไม่หมายความว่าถึงทนายความหรือผู้รับมอบอำนาจ (ฎ. ๕๒๔๑/๒๕๓๗)
- คดีที่เข้าแทนที่ต้องไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัว (ฎ. ๕๑๕๓/๒๕๔๖)
- บุคคลที่เข้าแทนที่คู่ความที่มรณะได้แก่ ทายาท ผู้จัดการมรดก หรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก
- ระยะเวลาที่เข้าแทนที่ คือ ๑ ปี นับแต่คู่ความมรณะ
- ศาลต้องสอบถามผู้ที่เข้าแทนที่ด้วยก่อนพิจารณาสั่ง
- ศาลที่มีอำนาจสั่งคือศาลที่คดีค้างพิจารณา (ฎ. ๓๗๑๗/๒๕๔๖)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๓๒/๒๕๕๓

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ที่ผู้ร้องทั้งสองอุทธรณ์ว่าศาลชั้นต้นต้องเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาออกไปจนกว่าจะมีผู้เข้าเป็นคู่ความแทนจำเลยที่ 1 ซึ่งถึงแก่ความตายในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกานั้น เห็นว่า การอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นในประเด็นนี้จะต้องอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค 2 แต่เมื่อคดีมาสู่ศาลฎีกาแล้ว ศาลฎีกาเห็นควรวินิจฉัยไปเสียทีเดียว โดยไม่ย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค 2 วินิจฉัยก่อน เห็นว่า คู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (11) หมายความว่า บุคคลผู้ยื่นฟ้องหรือถูกฟ้องต่อศาล ซึ่งในชั้นร้องขอกันส่วน คู่ความ คือ ผู้ร้องทั้งสองกับโจทก์ผู้ซึ่งยื่นคำคัดค้านเข้ามาในคดีส่วนจำเลยทั้งสองนั้นหาได้เป็นคู่ความในชั้นขอกันส่วนไม่ คู่ความคงมีเฉพาะผู้ร้องกับโจทก์เท่านั้น ดังนั้น แม้จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตายไปก่อนวันนัดอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ก็มีใช้กรณีที่จะขอให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาออกไปจนกว่าจะมีผู้เข้าเป็นคู่ความแทนจำเลยที่ 1 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 42 การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสองนั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย อุทธรณ์ของผู้ร้องทั้งสองฟังไม่ขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๔/๒๕๔๔

โจทก์ยื่นอุทธรณ์และขอให้มีหนังสือไปยังศาลจังหวัดสงขลาเพื่อจัดส่งสำเนาอุทธรณ์ให้จำเลย ต่อมาโจทก์แถลงต่อศาลชั้นต้นว่าส่งสำเนาอุทธรณ์ไม่ได้ขอสืบหาภูมิสำเนา ศาลชั้นต้นสั่งว่า "อนุญาตให้สืบหาภูมิสำเนาได้ภายในวันที่ 20 มกราคม 2542" วันที่ 6 มกราคม 2542 โจทก์ยื่นคำร้องว่า จำเลยตายขอตรวจสอบทายาทหรือผู้จัดการมรดก หรือผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก และสืบว่ามีทรัพย์สินมรดกหรือไม่แล้วจะขอให้เรียกเข้ามาแทนที่จำเลย หรือกรณีที่จำเลยไม่มีทรัพย์สินมรดกโจทก์จะถอนอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งว่า "อนุญาตถึงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2542" คำสั่งดังกล่าวไม่เป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 42 แต่เป็นดุลพินิจที่จะสั่งได้เพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปโดยรวดเร็ว โจทก์มีหน้าที่ต้องดำเนินการ การที่โจทก์ไม่ดำเนินการจึงถือว่าโจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินการคดีภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดอันเป็นการทิ้งฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา 174(2) ประกอบด้วยมาตรา 246 และตามมาตรา 132(1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๙๐/๒๕๓๖

ศาลชั้นต้นพิจารณาและพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดยจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา เป็นการพิจารณาโดยการขาดนัด หากจำเลยไม่มรณะก็ย่อมมีสิทธิขอให้พิจารณาใหม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 208 ซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดตาม มาตรา 147 การขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะตาม มาตรา 42 และ 43 นั้น แม้ในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาก็ขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะได้ ส่วนที่มาตรา 42 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้มรณะเสียก่อนศาลพิพากษาคดี ให้ศาลเลื่อนการนั่งพิจารณาไปจนกว่าทายาทของผู้มรณะจะได้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะนั้น เป็นกรณีที่ศาลให้เลื่อนการนั่งพิจารณาไป ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้มรณะเสียก่อนศาลพิพากษาคดี หากคู่ความมรณะภายหลังศาลพิพากษาคดี แล้ว ก็ไม่มีกรณีที่จะต้องเลื่อนการนั่งพิจารณา ในระหว่างนี้หากคดียังไม่ถึงที่สุดทายาทของผู้มรณะก็ยังคงมีสิทธิขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะได้ มิใช่ว่าเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดี แล้วสิทธิขอเข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ผู้มรณะสิ้นไปด้วย คดีนี้โจทก์ฟ้องขอมีชื่อเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกับจำเลย หากทรัพย์สินที่โจทก์ฟ้องขอมีชื่อเป็นเจ้าของร่วม เป็นของจำเลยแต่ผู้เดียว ทรัพย์สินดังกล่าวทั้งหมดย่อมเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทของจำเลย จึงเป็นกรณีสิทธิในทรัพย์สินมิใช่สิทธิเฉพาะตัว ผู้ร้องอ้างว่าเป็นทายาทของจำเลยร้องขอเข้ามาแทนที่จำเลยเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน ผู้ร้องย่อมมีสิทธิร้องขอให้พิจารณาใหม่ได้

ผลของการเข้าแทนที่

- คำสั่งอนุญาตให้เข้าแทนที่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา (ฎ. ๔๖๗๐/๒๕๒๙) หากไม่อนุญาตไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา (ฎ.๑๔๒๓/๒๕๓๖)
- ผลของการเข้าแทนที่ ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว (ฎ. ๓๖๕/๒๕๐๙, ฎ. ๖๑/๒๕๓๐)